

מוסרה

כתב עת מבית "הלכה ומוסרה" • חדש כסלו • גיליון מס' 1 • mosera7156287@gmail.com
מפעל "ארחות הלכה" • מוסדות "שובי נפשי" תכביץ

דבר מו"ר ראש המוסדות

מו"ר כה"ד הגאון המקובל רבי עזריאל מנצור שליט"א
ראש מוסדות "שובי נפשי" תכביץ

בחובת לימוד המוסר

ישר ארוחתו, ותתרבה דעתך, כלימוד ספרי מוסר, אשר על ידם תשמר מכל נאסר, ברוך אלהינו שבראו לכבודו, והכדילנו מן התועים והמתעים, ואשר לא עזב חסדו מאיתנו, וראינו ושמענו מרבנותינו גדולי התורה, שאחזו במוסרים יום יום, ולא המתינו לימי התשובה והרחמים כדי לעסוק בהם בתורת המוסר, תחלה וראש כבוד אבא מארי זלה"ה, אשר לא מש מתחת ידו ספרי המוסר, ומתוכם ספר 'דאשית חכמה', וספר 'פלא יועץ', וספר 'שבת מוסר', אשר בהם קבע את לימודו בומנים קבועים לזה, והיה הוגה בהם תדיר, וזכור אזכור ותשוש עלי נפשי בזכיר את המילים האחרונות ממש שדיבר עמי לפני סילוקו לחיי העולם הבא, ואלה היו מילותיו כדרכו בקודש: יא ולידי זכור בוראך בימי בחורותיך, והוסיף ואמר 'הזמן זקוק לרחמים', והתחיל לומר את המוסר (תהלים יז) תפלה לדוד שמעה ה' צדק הקשיבה רינת' הארונה תפילתי בלא שפתי מרומה מלפניך משפטי יצא וכי - בדמעות שלישי, ומתוך מוסר זה נפרד ממני מראי זל לחיי העולם הבא, ועל הגמון העצום, הגאון הגדול, חסיד וקדוש, משיירי כנה"ג, רבינו חיים כסאר זצוק"ל (שיום פטירתו חל כ"ב בכסלו), אמרתי כששמע לקחו, כי בדורנו זה אין שכלנו יכול להבין הנהגתו באמירת המוסר, שבכל מעמד, הן של שמחה והן של עצבות, בעת אמירת המוסר מויל דמעות, וכן בשירתו את שירי הרשב"א זיע"א, היה מוריד דמעות, ומידי פעם היה קולו מתמעך והולך מחמת הבכי, וכבר תיקנו לנו מסדרי התפלות לומר נוסח תפלה קבועה בסיום כל תפלה ותפלה, ערב ובוקר וצהריים, על ביטול המדות הרעות, וקניית מדות טובות: 'אלהי נצור לשוני מרע, ושפתותי מדבר מרמה, ונודע כי פיסקא זו נתקנה על יסוד הפסוק שאמר דוד המלך ע"ה, עצה טובה למי שרוצה וחספץ בחיים, שצריך להתנהג בהנהגות טובות, ואחת מהם היא אומר בפסוק 'נצור לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה, ועל זה נתקן הנוסח שהעתקנו, והיינו שמי שרוצה לחיות, בעלמא דין ובעלמא דאתי, יצור את לשונו מידבר רע, וכן יצור שפתותיו מדבר מרמה, והיינו סמא דכולא משתוקא, ובסלע מלה ובתרי משתוקא, וסייג לחכמה שתיקה.

דבר המערכת

יום בשורה הוא לשוחרי התורה ככלל וליהדות תימן בפרט, עם הופעת כתב עת תורני ובשם 'מוסרה' יקרא, הוא נדבך נוסף מבית מפעל 'ארחות הלכה' ע"ש רבינו מאור הגולה כסוהר"ד דוד משרקי זיע"א, הי"ל ע"י מוסדות 'שובי נפשי' תכביץ, בראשות מו"ר הגאון המקובל רבי עזריאל מנצור שליט"א. כתב עת זה י"ל לצד עריכת הקבצים הנפלאים 'הלכה ומוסרה' שבה קנו שביעה אצל כל תופסי התורה, ורבים אומרים מי יראנו טוב, ולצד עריכת ספרי גדולי חכמי תימן, שאנו שוקדים על הנהגתם והוצאתם לאור ברוב פאר והדר בקרב א"ה, והלקם בשלבי עריכה סופיים, אמנם ב"ה רבים הם העלונים הקיימים, ומה ראינו להר"ל גליין זה, אבל באמת היא הנוחת כחיות שהדריך ההלכה והמוסרה לנו מאבותינו ורבנותינו, אינה באה לידי ביטוי כראוי, במוסרה נעלה בע"ה מן הישן ומן החדש מאמרים וחידושים, ממסורת אבותינו ורבנותינו, בדרכה של תורה ובדרך האמת, יהי רצון שנוכה להבדיל תורה ולהאדירה, מפעל ארחות הלכה, מערכת 'מוסרה'.

מהשבה כהלכה

מאת כה"ד הגאון רבי עזריאל קרואני שליט"א
רב ק"ק בית לוי ב"ב

עמדת להם בעת צרתם

בספר שערי אורה (למו"ר הגאון רמ"צ ברגמן שליט"א בענין חנוכה) כתב דצ"ב מאי שנא חנוכה דמוזכר בעל הניסים בעת צרתם ואילו בפורים לא הזכיר בעת צרתם (פרט לנוסח הבלדי שבשניהם נאמר בעת צרתם), ונראה דשונה חנוכה מפורים, דבפורים כיון שהגזירה הייתה להשמיד, להרוג ולאבר את הגוים בזה אף שכלל ישראל לא היו מורגשים את הגזירה בכל חומרתה מ"מ היו נענים בתפילה ובתחנונים, משא"כ הגזירה בחנוכה שהייתה על הנשמה על התורה והמצוות שזה תלוי גם בבחירה, התם באה עזרת ה' רק עד כמה שהאדם מרגיש בצרה ומתחנן על הצלתו, וע"ז באה ההרגשה בהודאה בחנוכה, בעת צרתם כשהרגישו בצרתם, עכ"ד. אשר לפי"ו כשרואים שיש גזירה על רוחניות אין לחפש פתרונות שונים, אלא עלינו להתחזק בתורה בלי שום שיהי, שבעת שנגיש את הצרה נקבל סיעתא דשמיא להינצל מהצרה, וע"פ הג"ל נראה לבאר מאמר בירושלמי 'יבמות סט, והובא בבבלי 'יבמות קה, בשינוי, בני סימוניא באו לרבי ואמרו לו רצוננו שתביא לנו רב שילמדנו, נתן להם את רבי לוי בר סיס"י עשו לו בימה גדולה והושיבוהו עליה, באו ושאלוהו בהלכה ולא ידע שאלוהו באגדה ולא ידע באו לפני רבי ואמרו לו הרב שנתת לנו אינו מספק אותנו, אמר להם חייכם, אדם כמותי נתתי לכם, שלח להביאו ושאלו אותן שאלות ששאלוהו והשיב מיד, א"ל ולמה לא השבת להם, א"ל עשו בימה גדולה והושיבו אותי עליה וגבה ליבי עלי ועי"ו שכחתי תלמודי, קרא עלי את המקרא הזה: "אם נבלת בהתנשא ואם מנות יד לפנה", מה נרם לך להתנבל על דברי תורה משום שהתנשאת, ואם חשבת להתנאות כדברי תורה סוף שתשוב יד לפנה, ולא תוכל להשיב, ולכאורה צ"ב הרי ע"י שהתנשא שכח תלמודו וא"כ איך כשבא לרבי נזכר בתלמודו? והנה במדרש רבה פרשת פ"א יש תוספת על הירושלמי ששם כתוב שר' לוי כיון שראה שצרחו צרה השכים והלך לרבי, וא"ל רבי מה עשו לך אנשי סימוניא א"ל אל תזכיר לי צרתי, וא"ל את השאלות וענה עליהם, מדברי המדרש נראה שלא הפריע לו שנתבזה שלא ידע להשיב, אלא עצם זה ששכח תלמודו, זה היה בשבילו צרה גדולה, וכשהרגיש בצרה קיבל סיעתא דשמיא שחזר לזכור את תלמודו.

חמדה גנוזה

כמוהר"ר שלום (סאלם) כריף זיע"א
מגדולי רבני תימן ואדירי התורה והמקובלים בעי"ת צנעא

ביאור הנרות הללו ועל הנסים

יש לתמוה אנוסה הנרות הללו אנו מדליקין, ממה שת"ר וז"ל באומרים הנרות הללו, דיש בנר אחד לכל לילה, ואיך אומרים הנרות הללו בלשון רבים.

ועוד א"ת הרי אנו מן המהדרין שמוסיפין בכל לילה נר אחד, מכל מקום יגדל התימה בלילה ראשון שאינו אלא נר אחד. אמנם י"ל על פי מה שכתב הרמ"ז בשם האר"י ריש פרשת בראשית, דשמונת ימי הנוכה בחינת תיקוני דיקנא ראשונים ממטה למעלה, שהם ממלכות עד בינה, וה"ם מה שאנו עושים כבית הלל שאמרנו מעלין בקדש וכו'.

והנה ידוע שמלכות בלולה מכולן, שכולן משפיעין לה כלי לכולן, על כן שפיר דמי לומר אף בלילה ראשון הנרות הללו בלשון רבים. יצא לנו מזה טוב טעם למנהגינו שאומרים ה' הודאות, **על הנסים ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנפלאות ועל המלחמות ועל הנחמות ועל הפדות ועל הפרקן**, והן ממטה למעלה כי לעולם חסרו, שעי"כ הוצרכו ישראל להרים נסיהם ודגליהם במדבר לפי שהם בחינת נוקבא, וזהו **על הנסים** במלכות וכו', **ועל הפרקן** בבניה ג"כ בחינת נוקבא, ועי"כ פרקן ל' ...¹ ונקבא לא ל' זכר. וכו'. ואין צריך לבאר כולם כי ידועים ליודעי חן.

זה סוד אומרים **הנרות הללו קודש הם**, שהם סוד אבא' שה"ם השמן, ואין רשות להשתמש בהם, רמז שלא ישתמש אדם בשמות וספירות ומלאכים שכולם עלולין זה מזה. **אלא לראותן**. כלומר אלא ילמוד וראם ויבן בספר. **כדי להודות לשמך** וכו'. הם ד"ו נגד אבי"ע ממעלה למטה.

וכן בעל הנסים בתפלה, **בימי וכו' שמונאי ובניו** אהרן וכו' שהוא סוד אבא. **על עמך דבא**...² שהגיע לרגליה דבינה דהיינו על ד"א ע"ס **לבטלם מתורתך**, שהוא סוד התורה וסוד הרצון. **ואתה ברחמיך הרבים** כד"א כי אתה אבינו וכו'. **עמדת להם בעת צרותם**. מלכות. **רבת את ריבם**. יסוד. כד"א כי ה' יריב ריבם. **דנת** וכו'. הוד, ששם הדין גמור.³ **נקמת** וכו'. נצח, כד"א נקום נקמת בני ישראל משה בצנח דנצח...⁴ והוא סוד אבי"ע⁵ ממטה למעלה כי לעולם חסרו. **מסרת גבורים** וכו'. ה' שטות ה"ם ה' פרצופין דקדושה נגד המלכות ממעלה למטה, והקל"ט ממטה למעלה, כי הקל"ט ב"ז שהוא למטה, שם מגבורת הטומאה יותר משל מעלה, משא"כ הקדושה כל העליון מחבירו גדול מחבירו בקדושה, עי"כ צריך הפרצוף העליון בקדושה יפגע בתחתון דתחתון דקל"ט. ומה שנקרא הקדושה חלשים ומעטים, לרוב חולשתן ומיעוטן משום טומאה, אי נמי, לרוב דעת רוחניותן. אי נמי, ה"ם ה' גבורות ממעלה למטה נגד ה' גבורות דקל"ט שה"ם מעלה, מה אבות דקטן שנתן ה' מניין א"י קרן גיחה נגיפה נשיכה רביצה בעיטה. ולפי שה"ם ה' ששורש א"י, עי"כ מנין גרות של כל א' מהמהדרין ליל' יי, שעי"כ לא תהיה למעלה מכל אמה שהם ק"ך טפח סוד ק"ך צירופי אלהים דאנון ה' ... בתבונה ובעלה דאיהו שמן חכמה מדלכות, ה' תיקונין הנ"ל דאינון בחכמה דכתו.

א. שתקנו. ב. יש כאן כמה תיבות לא ברורות בכת"י. ועי"כ רצה לומר שהיו מן הדין יוצאים בנר אחד בכל לילה. ג. משמע שמדובר כאן על הנסח של הנרות הללו, וכן משה שאחר כך כתב זכן בעל הנסים בתפלה משמע שכאן מדובר על הנסח של הנרות הללו. וזוהי מורה"ץ בעץ חיים בנוסח של הנרות הללו רק ג הודאות, ומורה"ץ צוביירי וצ"ל כתב בסידור כנסת הגדולה (אמ"ת וצ"ב עמ' קמ"ז) לענין על הנסים שאנו גורסים ששה לשונות של נאולה עיי"ש, וכן הביא את הנוסח מהנרות הללו, וכן הוא בתכלאל מורה"ץ נה. [וראה משי"ב עוד מאמר מקיף בנוסח וביאור 'נרות הללו בקובץ ה' החשע"א]. ד. היינו ב"ז כי לעולם חסרו שנתמדר בתהלים, כנגד שם הו"ה ב"ת. ה. תיבה לא ברורה, יתכן שכתוב 'זמיס'. ו. קאי על 'קדש הם' כי קודש הוא סוד אבא, וכמו שכתב במקדש מלך (פרשת נח). ולא קאי על הנרות. כי ע"ר הם סוד אבא. רק השמן הוא סוד אבא, ולפי זה יהיה הבונה הנרות הללו שכתובים השמן שהוא סוד קדש הם. ז. גירסת מורה"ץ, ונה. מורה"ץ, ומורה"ץ צוביירי, רק ג לשונות [רק שיש שינוי בסדר]. נסך נפלאותך ישועותך. ח. תיבה לא ברורה. ט. וכן גירסת התכלאל ומורה"ץ בתכלאל עץ חיים. ומורה"ץ צוביירי וצ"ל (שם) כתב שגרסין לשכחם מתורתך, וזוהי התכלאל לבטלם, והבוחר יבחר. י. קאי על המשך 'ולמעבים מתוקי רצונך'. יא. מבואר מרברי רבינו שגירס בגירסת השאמי בתחילה רבת את ריבם ואחר כך דנת את ריבם. ושכן הוא המדר על פי הסוד שהביא כאן. ולא כפי שכתב מורה"ץ בעץ חיים (בפירוש על הנסים) שהזירסא קודם דנת ואחר כך רבת. יב. נראה שכתוב רבי"ן. יג. דע, כי ארבעה עולמות אצילות בריאה יצירה עשיה הם רמזים בארבע ספירות חכמה בינה תפארת מלכות, ומצא כי אצילות הוא סוד חכמה שהיא אבא, ובריאה בינה, שהיא אמה, ויצירה תפארת [שהוא סולל שש קצוות] והיא סוד עזיר אנפין. ועשיה מלכות, שהיא נוקבא דעזיר אנפין. לשון מורה"ץ סנואני וצ"ל בארזי לבטן (ענף אימא). יד. כנראה הכוונה אבות. טו. שלאה נ"ל ל"ן.

לוח הלכות ומנהגים כמנהג קהילות קדש תימן - חדש כסלו

על פי הלכות ומנהגים - הלכה ומסורה

באופן שפני המדליק לדרום, יש שנהגו להדליק בבית הכנסת בין מנחה לערבית, ויש שנהגו להדליק אחר קריש חתקבל של ערבית, אין מנהגיו להדליק בשחרית בבית הכנסת.

סדר התפילות בחנוכה: תפלת ערבית: מתפללים כרגיל ואומרים (כי אלו רחום) והוא רחום, ויש שלא נהגו לומר והוא רחום כחנוכה, ומוסיפים 'על הניסים בברכת מודים בכל התפילות, ואם שכח אחר שחתם הברכה, אינו חוזר. בשחרית מוסיפים בזמור ארוממן 'מזמור שיר תנוכת הבית לדוד', יש שנהגו שאין אומרים פסוק 'והוא רחום' כחפלה, מוסיפים בברכת מודים על הניסים, אין אומרים יודי ונפילת אפים, נומרים את ההלל בברכה תחילה וסוף, וכל הציבור קוראים אותו יחד בנעימה, ויש שנהגו לקרותו בקריה. אחר כך אומר השליח ציבור חצי קדיש, אחר קריאת התורה, אומר העולה שלישי קדיש, ואומרים אשרי, אין אומרים למנצח יענך, אומר החזן 'וכא לציון, ומחזירים הספר תורה, ואומר השליח ציבור קדיש חתקבל, ואומרים בית יעקב, שיר המעלות, שיר של יום, ומוסיפים 'מזמור שיר תנוכת הבית לדוד', ויש שנהגו שאין אומרים בית יעקב ושיר המעלות ושיר של יום אלא מזמור של תנוכה כלבד.

ומנהג הבלדי, שמחזירים ספר תורה אחר קריאת התורה, ואומרים והוא רחום, אשרי, וכא לציון, אחרי מזמור היום מוסיפים מזמור שיר תנוכת הבית לדוד, ומסיימים התפלה כרגיל.

קריאת התורה: קוראים ב' אנשים בפרשת הנשיאים בפרשת נשא. ביום א' דחנוכה ראשון מתחיל בברכת כהנים עד 'לפני המשקן', שני קורא עד 'לפני המזבח', שלישי קורא עד 'נחשון בן עמינדב', כיום ב' דחנוכה, ראשון מתחיל 'כיום השני' עד 'מלאך קטורת', ושני עד 'מנאל בן צופר', והשלישי חוזר על כל הקריאה. כיום שמיני, ראשון קורא 'כיום השמיני', שני קורא 'כיום התשיעי', ושלישי קורא 'כיום העשירי', עד כן עשה את המנורה.

ברכת המזון: מוסיפים על הניסים בברכת המזון, ואם שכח אינו חוזר. **הספד תענית אבלות:** אסור להתענות בחנוכה, ואסור להספיד כל שמונת ימי החנוכה חוץ מחכם בפניו. כל דיני אבלות נוהגים בחנוכה. אונן אינו מדליק נר חנוכה, ויתן לאשתו או לאחד מבני בתו להדליק.

צידיק הדן: מנהגיו לומר צידוק הדין בחנוכה כמו שאומרים אותו בראש חודש ובחול המועד. כפי שפסק השתילי זתים (סי' תרע).

ההדלקה בערב שבת: מדליקים נרות חנוכה מבעוד יום קודם הדלקת נרות שבת, ובבית הכנסת מדליקים קודם קבלת שבת, ויש שנהגו להדליק קודם תפלת מנחה [בפרט אלו שנהגו להתפלל בערב שבת סמוך לשקיעה].

יום שבת - כ"ו כסליו - פרשת וישב

סדר תפלת ליל שבת: אומרים קבלת שבת כמו כל שבת, ויש שנוהגים שאין אומרים במה מדליקין כיון שסותר להדליק נר חנוכה בשמינים הפסולים לנר שבת.

סדר תפלת שחרית: התפלה כככל שבת עם התוספות והשינויים שבחנוכה, אחר ההלל אומר הש"ץ קדיש חתקבל, מוציאים ספר ראשון וקוראים שבעה בפרשת השבוע, העולה שביעי אומר חצי קדיש, ואומרים מזמור שיר תנוכת הבית, ומוציאים ספר שני לקריאת ענין היום ומחזירים ספר ראשון, אחר הקריאה בספר שני מנהג השאמי לומר קדיש, ומנהג הבלדי שלא לומר קדיש, ומפסיד 'רני ושמח' (זכריה סימן ב פסוקים יד - יז, סימן ד פסוקים א - ט).

הכרות החודש: מכריזים ומברכים את החודש, החזן אומר בברכת החודש 'ואש חדש טבת הקב לקראתנו לשלום ביום רביעי', יש נוהגים שהציבור עומדים בברכת החודש, ויש שאינם נוהגים לעמוד.

מגילת אנטיוכוס: יש שנהגו לקרוא שבשבת זו מגילת אנטיוכוס. יש שהיו קוראים אותה בסעודת שבת בעגלה, ויש שהיו קוראים אותה אחר קריאת התורה בבית הכנסת.

מנחה: אין אומרים צדקתך.

ההדלקה במוצאי שבת: יש שנהגו להדליק נרות חנוכה ואחר כך להבדיל, ויש שנהגו להבדיל תחילה ואחר כך מדליקים נרות חנוכה.

יום שבת - ה' כסלו - פרשת תולדות

הפטרה: משא דכר ה'. עד וקשנים קרמגיל מלאכי סימן א' ב' וסימן ג' פסוקים א' - ד'.

ברכת הלבנה: במוצאי שבת מנהג רוב קהילות תימן לברך על הלבנה אחר שיעברו עליה שלשה ימים, אף על פי שלא עברו עליה שבעה ימים, על פי מה שפסק רבינו השתילי זתים (סי' תכו ס"ק כד). [ואף הנוהגים בימות החמה להתמיר ולהמתין שבעה ימים, מכל מקום בימות הגשמים שיש חשש שחתכסה הלבנה בעננים, אין ממתנים שבעה אלא שלשה ימים].

יום שני - ז' כסלו

מתחיל זמן ברכת הלבנה לנוהגים להתמין תמיד שבעה ימים [חלק מק"ק שרעב].

יום שלישי - ח' כסלו

המסופק כשאלת הגשמים: מיום זה ואילך, מי שמסופק אם אמר ותן טל ומטר או לא, אינו חוזר, כיון שעברו שלשים יום חזקה שאמר כהוגן.

יום שבת - י"ב כסלו - פרשת ויצא

הפטרה: מפטיירין 'צמי תלאים' (הושע סימן יא פסוקים ז - יא, וסימן ב פסוקים א' ד').

יום שני - י"ד כסלו

סוף זמן קידוש לבנה: יום ט"ו מהמולד [שהיה בכ"ח חשון בשעה 16:07] ואפשר לקרש את הלבנה כל ליל שני.

יום שבת - י"ט כסלו - פרשת וישלח

קריאת התורה - נוהגים להעלות חכם או זקן לשלישי, 'תבא יעקב קולם' (ספר לג פסוקים יח - כ).

פסוק 'ויהי בלשון יתרא' (לה, כב) אין מתרגמין אלא סוף הפסוק 'זהו בני יעקב חרי עשר'.

הפטרה: מפטיירין קזון עבקה (עובדיה א).

יום ראשון - כ' כסלו

שאלת גשמים בחוץ לארץ: בחוץ לארץ מתחילים לשאול את הגשמים מליל ראשון [מוצאי שבת] ואומרים בברכת השנים בך עלינו [בבלדי ברכינו] זמן טל ומטר.

יום חמישי - כ"ד כסלו

תפלת מנחה: בתיוקן שקודם תפלת מנחה, מדליגים פסוקי ה' חנו וכו' אף ישועתנו בעת צרה בכל צרתם ועת צרה היא וכו', הנוהגים ליפול על פניהם במנחה כל יום, אין נופלים על פניהם במנחה ביום זה.

הספד וצידיק הדן: מותר להספיד ביום זה, וצידיק הדין אומרים אפילו בחנוכה.

תענית: מותר להתענות ולהספיד ביום זה, ויש מחמדים

יום שישי - כ"ה כסלו

הדלקת נרות חנוכה: כליל ששי [יום חמישי בלילה] מתחילים להדליק נרות חנוכה.

מדיני ההדלקה: מקדימים קצת להתפלל תפלת ערבית כדי שיספיקו להדליק מיד בצאת הכוכבים ולכל הפחות בתוך חצי שעה מצאת הכוכבים, ומיד אחר תפלת ערבית מזודדים לבתיהם להדליק נרות חנוכה. ויש שנהגו להדליק בין מנחה לערבית, לא הרליק בתחילת הלילה, מדליק והולך כל הלילה בברכה. כלילה הראשון מדליק נר אחד וכל לילה מוסיף נר אחד עד שבליילה האחרון יהיו שמונה נרות, וכל לילה מתחיל להדליק מהנר החדש ופונה לימין.

בלילה הראשון מברך ג' ברכות: להדליק, שעשה ניסים, ושהחיינו. בשאר הלילות אינו מברך שהחיינו. אחר הדלקת נר ראשון אומרים 'נרות הללו אנו מדליקין' [ויש שנהגו שרק המדליק אומר הנרות הללו] ואחר כך אומרים 'מזמור שיר תנוכת הבית לדוד'. מעטים מהבלדי לא נהגו לומר מזמור זה. מדליקים נרות בבית הכנסת ומברכים עליהם, ואומרים הנרות הללו ומזמור שיר תנוכת הבית, ומסדר הנרות ככותל דרום בין מזרח למערב, ומדליק

בעומק ההלכה

מה"ד הגאון רבי חזקיהו החב"ש שליט"א
רב בקק שנילי וזתים ומר"ץ בראש העין

לא אמר מוריד הגשם, ותן טל ומטר, וכבר אמר "ברוך אתה ה' "

שאלה: בשולחן ערוך מבואר (עין סי ק"ד הל' ה' ו' ובש"ז שם וסי ק"ו הל' ה' ו' ובש"ז שם) שאם שכח להזכיר משיב הרוח ומוריד הגשם וזכר את שייסי מזה המים מזכירו שם וכן אם שכח לשאול טל ומטר בברכת השנים וזכר את שייסי קודם שיתחיל תקע ואם התחיל תקע מזכירו תוך ברכת שומע תפילה ואם זכר את שייסי שומע תפילה מזכירו שם קודם שיתחיל רצה.

יש לעיין, בימות הגשמים אם אחר שאמר בא"י זכר שלא אמר מוריד הגשם וגם לא אמר מוריד הטל, כיצד יעשה, האם יסיים מזה המים ואחר כך יאמר מוריד הגשם לפני ברכת אתה קדוש, או שייסי למדני חוקך כדי שיוכל לומר מוריד הגשם בתוך ברכת מזה המים. וכן אם אחר שאמר בא"י זכר שלא שאל ותן טל ומטר, כיצד יעשה, האם יסיים מברך השנים ואחר כך יאמר ותן טל ומטר לפני ברכת תקע, או שייסי למדני חוקך כדי שיוכל לומר ותן טל ומטר לברכה תוך ברכת השנים. וכן הספק נמי בברכת שומע תפילה, אם אחר שאמר בא"י זכר שלא שאל טל ומטר, כיצד יעשה, האם יסיים שומע תפילה ואחר כך יאמר ותן טל ומטר לפני ברכת רצה, או שייסי למדני חוקך כדי שיאמר ותן טל ומטר, תוך ברכת שומע תפילה.

תשובה: ואשר היה נראה יותר לומר, דיסיים מזה המים ואחר כך יאמר משיב הרוח ומוריד הגשם לפני ברכת אתה קדוש.

וכן בברכת השנים יסיים מברך השנים, ואחר כך יאמר ותן טל ומטר לפני ברכת תקע. וכן הוא בברכת שומע תפילה, יסיים שומע תפילה, ואחר כך יאמר ותן טל ומטר לפני ברכת רצה.

שכן כתב רבינו בש"ז סי ק"ז ס"ק י"ד: טעם הדבר שיכול להשלים את סיום הברכה דכל שלא התחיל רצה כאילו לא יסיים שומע תפילה חשיבין ליה, (ב"י ולבוש וכו"ל ל"ח) ע"כ. וכן הוא נמי בברכת מזה המים, דכל שלא התחיל אתה קדוש, כאילו לא יסיים ברכת מזה המים חשיבין ליה, וכן הוא נמי בברכת השנים, דכל שלא התחיל תקע כאילו לא יסיים ברכת השנים חשיבין ליה, ואם כן למה יאמר למדני חוקך, יסיים התפילה כתיקונה ואחר סיום ברכת מזה המים יאמר משיב הרוח ומוריד הגשם, ואחר סיום ברכת השנים יאמר ותן טל ומטר, וכן הוא נמי בברכת שומע תפילה, וארוחא השתא לתרווייהו. ומעתה יש מקום עוד לומר דכיון שיכול לתקן אחר שייסיים הברכה, אם יאמר למדני חוקך אפשר דחשיב הפסק.

ואם לחשב אדם, דעכ"פ אפשר דעדיף טפי דיאמר למדני חוקך כדי שיוכל לתקן את מה שחיסר תוך אותה ברכה, דבכך אתי שפיר אליבא דכ"ע גם לשיטות שסוברים דכל היכא שייסיים הברכה חשיב כאילו התחיל כבר ברכה אחרת ואינו יכול לתקן עוד.

ואף דלקוטנא אנו סוברים כדעת השו"ע שאפשר לתקן גם שייסיים הברכה כל זמן שעדיין לא התחיל בברכה האחרת, אבל היכא דאפשר לצאת אליבא דכל הפוסקים, למה לא נעשה כן.

נהג בסיומן רצ"ד הלכה ד' כתב השו"ע: במקום שאמרו שאינו חוזר להתפלל, מיד כשיסיים הברכה אין לו לחזור אעפ"י שלא פתח בברכה שלאחריה: ש"ז: ומ"מ אמרו שם ההבדלה לבד. וכן הדין בשאר מאורע בין דברים שסחורים בין דברים שאין מחזירין לעולם יאמר אותו מעין המאורע לבד, וכן הדין כשזכר אחר שאמר בא"י, יסיים חונן הדעת ואחר כך יאמר הבדלה, אבל כשזכר קודם שאמר השם רק כרוך אתה, יאמר תיכף אתה הבדלת וכו' וחגיני (אד"ו).

ואם כן נראה, והוא הדין היכא דזכר בברכת מזה המים אחר שאמר בא"י שלא אמר משיב הרוח ומוריד הגשם, יסיים הברכה מזה המים ואחר כך יאמר משיב הרוח ומוריד הגשם. והוא הדין בברכת השנים שזכר אחר שאמר בא"י שלא שאל טל ומטר, יסיים הברכה מברך השנים ואחר כך יאמר ותן טל ומטר. וכן הדין היכא שזכר בברכת שומע תפילה אחר שאמר בא"י שלא שאל טל ומטר, יסיים הברכה שומע תפילה ואחר כך יאמר ותן טל ומטר.

ואפשר עוד, דאתי נמי מנכ"ש מהבדלה דאם יש כוס דאין מחזירין, ואעפ"כ אם זכר אחר שאמר בא"י שלא אמר הבדלה שייסיים חונן הדעת, ורשאי וצריך לומר את ההבדלה לאחר ברכת חונן הדעת לפני ברכת השיבט, ולא חשיב הפסק, מל"ש דבבר שסחורין עליו, וי"ל.

משפט כהלכה

מה"ד הגאון רבי יצחק מועלם שליט"א
דיין ומר"ץ ביתר עלית רב שכונת הנגפ
ורב העדה התימנית ביתר עלית

פרטי דינים בשכירות בתים

שאלה א'

מי שמשכיר יחידת דיור הצמודה לביתו, כך שהמים מגיעים ליחידה דרך שעון המים שבביתו, איזה סכום גובה מהשוכר עבור המים, כאשר עוברים את מכסת המים הניתנת במחיר מוזל.

תשובה א'

לכאורה יש לחלק את תשלום המים באופן שגם בעה"כ וגם השוכר יהנו מההנחה של המים המוזלים, כל אחד באופן יחסי להם בצריכת המים שלו, ולכן יש לחשב את מחיר הקוב באופן הסופי. בהתחשב שמספר מסויים של קוב היה במחיר מוזל והשאר במחיר יקר, ולכן בתחילה יש לחלק את הסכום הסופי של תשלום המים עבור שתי היחידות למספר קוב שהשתמשו יחד ומקבלים מחיר קוב ממוצע, אח"כ מחייבים את השוכר לפי מספר הקוב שהשתמש כמו שמראה שעון המים המתקן אצלו.

הנימוק, כי מתחילת השימוש בתחילת החודש העירייה מוכרת את המים במחיר מוזל ושתי היחידות משתמשות כאחד במים המוזלים, ולאחר שעברו את מכסת המים העירייה מוכרת במחיר יקר, ושניהם משתמשים כאחד במים היקרים, לכן יש לחלק את התשלום באופן שכל אחד יהנה מההנחה באופן היחסי.

שאלה ב'

מי שכנה יחידת דיור כמה צריך לשלם עבור הוצאות ועד בית והוצאות כלליות.

תשובה ב'

מי שיש לו יחידת דיור כדירה רגילה צריך לשלם לוועד הבית כפול, כיוון שיש לו הנאה. ולכן אם רוצים לרצף או לצבוע או לצפות בשיש צריך לשלם אם הם דברים קבועים החיוב על המשכיר, וכן חיקון ביוב צנרת וכדומה. לגבי הוצאות השוטפות משותפות כגון חשמל ניקיון שמחוייב בזה השוכר ישלם את חלקו ולא הדיירים. הרבה דברים שלא נהנה מהם השוכר כגון מעלית פטור השוכר מלשלם, ואף המשכיר פטור מלשלם, ואף שמי שדר בקומת כניסה מחוייב לשלם תחזוקת המעלית והביטוח כל זה בגלל שהם שותפים בנכס, והו הסכמה שהיה בתחילת השותפות בבניין, מה שאין כן בעלי יחידות דיור אין להם חלק נוסף בנכס המשותף ואף לא גל חלק השותפות של המשכיר מחמת יחידת הדיור, וכל חיוב מדין נהנה, ובוה אין נהנה מהמעלית ולכן לא חל עליו חיוב נוסף בהוצאות אלו.

הנימוק, בהוצאות השוטפות כל זה עם יחידת דיור לא קטנה מדירות רגילות הקטנות שהם כ- 70 מטר מרובע, אומנם עם קטנות מכך על פי חוק בתים משותפים כל אחד צריך לשלם בחלק השותפות כנגדל היחידה אף על פי שבאזורים החדריים משלמים שווה בין כולם. אבל ביטוחים, יחידת דיור יש להתחשב בגודל דירתו, ולכן בדברים הקבועים שיש חוב לבעל היחידת דיור לשלם בנוסף לדירתו יש להתחשב בגודל היחידת דיור, אם כדירה רגילה ישלם כרגיל ואם קטנה מגודל דירה רגילה ישלם חצי. בהוצאות צבע יש לחייב את בעלי יחידת דיור לשלם רק עבור קומת הכניסה כדירה יחידה שנהנים מכך, מה שאין כן בשאר הקומות ישלם רק עבור דירתו, כי כל חיוב היחידה, מדין נהנה ובוה אין להם הנאה. בהוצאת ניגון והקמת הגינה יש לחייב את בעל היחידה, אבל בעזרת תחזוקת גינה השוכר את היחידה ישלם חלקו.

שם הגדולים

כה"ר הגאון רבי חזקיהו מלאחי (מלאכי) זצוק"ל

הקהילה ומחוצה לה ואף נקרא לערים שונות על מנת לחזק ולהרביץ תורה, רבינו עלה ארצה בשנת תשי"ב בתג הסוכות והוא בן ל"ג שנים, כמנהגו בקדש מיר החל בעשייה רוחנית ונלחם בכל כחו בגזירת השמד שיעוללו לבני עדת תימן ולכלל היהדות בשנות העליה, לא חת מפני איש זאת למרות שהזהר כי אם ימשיך כך ימנעו ממנו ומכני משפחתו תלושי מזון, אכן מעיד אחד המכתבים אותם קיבל מהרבנות הראשית, בהביעם השתתפות בצערו, מתוך מכתב זה אנו מבינים שהוא קובל בעיניהם ע"כ שלא יכלו להשיבע את רעבונם כמוצאי תענית אסתר, ואף לא קיימו מצות סעודת יום הפורים כדת וכדין.

בהמשך קבע משכנו ברמת השרון ודאג להקמת ת"ת לבנים ובי"ם לבנות על ידי אגו"י דאג והמקום מנה 4000 תלמידים שהתחנכו לתורה וירא"ש, תוך כדי שחלק מהזמן הקצה מבנים השייכים לו למען הת"ת ובית הספר ללא כל תמורה. לימים רצו הציבור למנותו לרבה הראשי של רמת השרון אלא שנטרפה השעה ונתבקש רבינו לבית שולמו בב' בכסלו התשל"ט.

הגאון הצדיק מארי חזקיה מלאחי זצוק"ל נולד בעשירי לחודש שבט בשנת התרע"ו ליצירה בעיר צנע [סנע] בארץ תימן, לאביו הגדול הרב הראשי באזור. בבית זה ספג אהבה לתורת ה', קנאות ואדיקות ליראת ה' טהורה, שמירה על ערכי התורה והמצוות ללא פשרות. את רובי תורתו קיבל וינק משלושת רבותיו העיקריים. הראשון שבהם היה אביו הגאון הצדיק מארי דוד מלאחי זצוק"ל, מארי יעיש מנצור זצ"ל, הרב הראשי לעיר סדה והמחנך, ולאחמ"כ אצל מארי שלמה חתוכה זצ"ל בעיר רדאע, ואך בהיותו כבן עשרים ואחת שנים קיבל את הסמיכה הראשונה מרבתינו הנזכרים, ונלוה עליהם מארי יוסף דוכאן זצ"ל ששימש כרב של דומראן אשר במחוז יריס, וכן מכבוד המנוח הרגול והנכבד מארי יחיא נחום זצוק"ל, שלמעשה הוא שימש כידא אריכתא של רבה הראשי האחרון של צנעא, מארי יחיא יצחק הלוי זצוק"ל.

התמדתו בתורה היתה ללא לאות אחיו רבי משה סיפר כי עוד בתימן היה נועל עצמו בתוך חדר ומשליך את המפתח לחוץ ויושב להגות בתורה בלא מפריע, כבר בתימן נסמך לדיינות ורבנות ועור לאביו הגדול בענייני

מסורת כהלכה

מאת הרה"ג רבי יצחק קרואני שליט"א
ראש סילל 'פסרת יוסף' מודיעין עילית

כפילת פסוקי ההלל כמנהג תימן

אלי אתה ואודך אמר דוד, אלהי ארוממך אמרו כולם. ע"כ וכיון שפסוקים אלו נאמרו על ידי אנשים שונים, לכן כופלים אותם, או מפני כבודם, או כדי שיהיה היכר שנאמר על ידי אנשים אחרים, או מפני שחשוב כפרשה בפני עצמה.

וטעם זה העלוהו רבים מן הראשונים, סדרו רש"י, הראב"ן, המנהיג, הרוקח, הראב"ה, הריטב"א, הרא"ש, הטור, ואבודרהם.

ופי' האבודרהם שטעם זה חולקין פסוק אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא, וכ"כ התוס' (סוכה ל"ח ב' ד"ה הוא אמרו) יע"ש. הרי דנקטינן שיש לחלוק הפסוק, מכיון שנאמר על ידי שני בג"א, וכסדרת הרשב"ם ושאר הראשונים הנ"ל.

ומעתה יתבאר היטב מנהג תימן שכופלים מוכרך הבא עד ארוממך חצאי הפסוקים בדוקא, כיון שפסוקים אלו חלוקים באלו שאמרו, הרי שיש לכפלם בדוקא לחצאין, וכשם שחולקין פסוק אנא ה' הושיעה נא.

מעתה גם המתפלל במקום שההלל נאמר כל אחד לעצמו, או שאומר ההלל ביחידות יש לו לדקדק לכפול הפסוקים לחצאין באופן זה: ברוך הבא בשם ה', ברכונם מבית ה'. א-ל ה' יואר לנו. אסרו חג בעבתיים עד קרנות המזבח. א-לי אתה ואודך. א-להי ארוממך.

שאלה: מנהג תימן בכפילת פסוקי ההלל כמובא בכל התכאליל מורשת אבותינו, שמכורך הבא בשם ה' עד א-להי ארוממך כופלים חצאי הפסוקים, ולא כשאר קהילות ישראל שכופלים פסוקים אלו בשלימותם, ושאלה השאלה, המתפלל בימי ההלל בבתי כנסיות של שאר עדות ישראל, או המתפלל ביחידות, האם יש לו להקפיד לכפול פסוקים אלו לחצאין כמנהגינו, או שאין קפידא בדבר, ויכול לכפול הפסוקים בשלימותם.

תשובה: צריך להקפיד לכפול את הפסוקים לחצאין כמנהגינו, ולא לכפול הפסוקים בשלימותם.

בשורש המנהג הרחבנו בעז"ה בקובץ 'הלכה ומסורה' (קובץ כ"ב), וכאן נעלה את תורף הענין בקצרה:

בראשונים הובא ב' טעמים לכפילת פסוקי ההלל, רש"י (סוכה ל"ח א') כתב מכיון שכל המזמור כפול מראשו ועד כאן.

אולם הרשב"ם (פסחים ק"ט ב') פירש עפ"י דברי הגמ' בפסחים שם אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: אודך כי עניתני אמר דוד, אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה אמר יש, מאת ה' היתה זאת אמרו אחיו, זה היום עשה ה' אמר שמואל, אנא ה' הושיעה נא אמרו אחיו, אנא ה' הצליחה נא אמר דוד, ברוך הבא בשם ה' אמר יש, ברכונם מבית ה' אמר שמואל, אל ה' יואר לנו אמרו כולם, אסרו חג בעבתיים אמר שמואל,

לזכות ולהצלחת ידידנו היקר והנכבד ישעיה (ריצ"י) בן אברהם ושירלי דוויק הי"ו

כל הזכויות שמורות © למערכת 'מוסרה': למיזוי במייל, להנצחות, לתרומות, להפצה, נא לפנות למערכת במייל: moesera7156287@gmail.com או בטל': 086-3209334

חינוך כהלכה

מאת הרב רבי נחמיה שלום שליט"א
מנהל חינוך דתית בני הישיבות ומרביני ק"ק בני תורה - רחובות

מאימתי מתחילים לחנך?

הנוחיות, ומנסה לרחות את האי נוחיות, מדי שבוע יגדל רצונו ביתר שאת וביתר עוז, ואילו ההורים משתדלים ככל האפשר למלא את רצונו - עד שהוא נעשה כעין **רוץ שליט** על כל סביבתו. לפעמים נובעת כניעה זו מתוך פיטוק יתר, ולפעמים מתוך רצון להשתיק את צווחותיו המעצבנות, למען זיכלו ההורים לישון במנוחה... על כל פנים, בצורה כזאת מרגילים את הילד **לעבודה המסוכנת**, שעליו רק לבקש משהו - ומיד ישלטי את רצונו על הכל!

הנה, לפתע פתאום במלאות לו בערך חמש שנים, הופכים ההורים את היוצרות, ותובעים מן הילד צייתנות ומשמעת! והאת לאחר שבמשך כל שנות חייו עד כה **לא קרה לו כדבר הזה!** במשך חמש שנים היו בני סביבתו סרים למשמעתו וממלאים את כל רצונותיו ואפילו אם היה זה כרוך בהרבה קשיים ומאמצים והנה **פתאום** הם יהיו לנתני הפקודות - והוא יהיה חייב לסדר למשמעתם? במשך חמש שנים **טיפחו** בו ההורים את זרע העקשנות, האנוכיות והמרי. הוריו התגלו לפניו במלא חולשתם כאשר נכנסו לדרשותיו הטיפשיות ביותר. ופתאום הם קמים להטיל עליו רסק? "על כן על ההורים לצלל את גיל הינקות כדי לחנך את העולל ולהכשירו לקראת השתלמותו באומנות המוסר והדרך ארץ ולהימנע משיגאות אשר אחר כך כמעט מן הנמנע לתקן". (ע"פ תורתו של הרש"ר הירש).

מאימתי מתחילים לחנך?

כמובן התשובה שלנו תהיה כאשר הילד יתחיל להבין כאשר אפשר להסביר לו מה וכיצד ומדוע עליו לעשות, אולי בשנה השלישית או הרביעית.

אבל האמת היא כי החינוך מן רגע הראשון ללידת התינוק.

מהו חינוך?
חינוך הוא עיצוב האישיות של המתחנך ע"י הרגל עד שנקבע בנפשו כתכונה.

בעת הילודו של התינוק הינו אישיות בלתי מעוצבת ישנם תכונות כסיסיות וגנים מהוריו אך הינו עדיין כנייר חלק ובכל יום ויום הוא מתרגל ודוכש הרגלים ובוה מתעצבת אישיותו.

תפקידו הוא בכל טיפולנו בתינוק הרך הוא לעצב אישיותו ע"י הרגלים שאנו מקנים לו ע"י ההתייחסות שאנו מתייחסים לבקשותיו ורגשותיו והשנתיים הראשונות הינן מאוד חשובות וקריטיות לכך.

ומה אנו נוכל להקנות לתינוק בגיל יום?

התשובה, משמעת צייתנות!

וכיצד?

נצטט מלשונו הבהיר של רש"ר הירש: כבר בצעקתו הראשונה זועק התינוק החדש: "אני רוצה", או "איני רוצה". רצונו של התינוק שואף אל

בדרך האבות

מאת איתמר גריידי

מצוות כבוד אב ואם. עד היכן.

מיד אחר ששמע את הבקשה היה עונה בדרך קבע בלשון ערב "אחול סיר אסאל אומי" שפירושו לך ושאל את אמי אם היא מסכימה שאלך, אחר ששאל את אמו של מארי חיים והיא השיבה בחיוב, היה נגיש להודיעו על כך, אך עדיין לא היתה נחה דעתו, רק אחר ששמע זאת באוזני מאמו אז היה נעתר ללכת, ולימים כשכבר היתה בזיקנה מופלגת, אחר שכבר היה לבוש ומוכן ליציאה, היה נעמד בפתח חדרה ושואל את רשותה, ורק אחרי שהיתה מאשרת ומברכת אותו כיר ה' הסובה עליה המשיך ויצא לדרכו.

פעם ביקש מארי יחיא קרח זצוק"ל מבנו מו"ר כה"ד הגאון רבי שלמה קרח זצוק"ל, להזמין את המארי לסעודת מצוה שנערכת בביתו, סמוך ובטוח היה כי הרב ייאות לבא, הלך בחפץ לב לקיים מצות אביו להזמין את "מארי חיים", כשהגיע לביתו והזמין לסעודה, אמר לו כהרגלו בקדש כי אין הוא יכול לבא בלא ליטול רשות מאימו, בכדי לסבר את האוזן יש לציין כי מעשה זה אירע כשהיה כבר כבן שבעים שנה, והזכר לכל כאחד מדברי הדור, ועדיין חש כי חייב הוא לשאול רשות מאמו, מרוב זהירותו במצוות כיבוד אם.

נגש הרב שלמה ליטול רשות מאמו של מארי חיים, ושאלה אם היא מאשרת לבנה לבא לסעודה, אך היא סירבה לאשר לו ללכת וטענה בלהט כי "אנשים משחקים בו הוא עייף", ולא הביחה לו ללכת לסעודה, וכאשר חזר למארי הודיע לו על תשובת אמו, ענה בנחרצות, אם אמא לא נותנת רשות אני לא יכול לבא!!!

סוף מעשה מאחר ומארי חיים רצה להיעתר לבקשת מארי יחיא הורה לו לנסות לבקש שוב, הפעם טען הרב שלמה בבקשתו, כי אין באפשרותם לנהל את הסעודה כלי מארי חיים, ואכן נענתה לבקשתו והסכימה שילך, מששמע זאת אורו עיניו קם והלך עמו לסעודה.

עובדות אלו מלמדות אותנו גודל החיוב במצוות כיבוד אב ואם כי אין לה קצבה בשנים או בגדלות בתורה, שאף שרבינו גדול הדור היה ומופלג בשנים עדיין לא אבה לעשות דבר נגד רצון אמו.

מו"ר הגאון האדיר רבינו מארי חיים כסאר, כיהן כראש ישיבת "בית אלשרעבי", מן הישיבות החשובות אשר פיארו את צנעא בירת תימן, עיר של חכמים וסופרים אשר משלו עליה המושלים "כי מצנעא תצא תורה" כי משם יוצאת תורה והוראה לכל מרחבי קהילות הקדש בתימן ולעיתים אף מחוצה לה.

סדר יומו עמוס היה בלימוד ובהרצת תורה וכבר משחר נעוריו שקך על התורה בעמל ויגיעה עצומה, ולא היה לו בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה, לא אחת ניתן היה לראות כשהגיע לשמחה או לסעודת מצוה, והיה מבחין שמתעכבים מאיזה סיבה, מיד היה נוטל ספר לידיו והוגה בו, על מנת לא לאבד את הזמן היקר לו מכל.

"מארי חיים" כך נישא שמו בהערצה כפי כל, כחכם השלם הבקי בכל חדרי תורה, ומתוקן בכל מידה טובה, יודעי דבר מספרים כי כאשר היה עובר ברחובה של עיר, ראו בעיניהם כיצד לפיד של אש מהלך בתוך העיר, וכל כולו שקוע בתורה האצורה בתוך מוחו, ולשם מופנים מבטיו בכל אותה הליכה, כביכול מלאך ושרף עובר כאן ולא בן תמותה, אפילו צורתא דזוי לא ידע רק בתורה כל מעיניו. לשם דבר היתה הקפדתו המיוחדת בעניין מצוות כיבוד אם!!! העובדות שלפנינו ימחישו זאת.

בעלותו ארצה קבע את משכנו בירושלים עיר הקדש, כאשר בתוך ביתו הקצה חדר מיוחד לאמו האלמנה ודאג לכל מחסורה עד יומה האחרון, יחסי כלה וחמותה מיוחדים היו לה עם כלתה אשת בנה הגדול, אשר עמלה ללא לאות למלא את כל צרכיה על הצד הטוב ביותר, ואף כשהוקנה והוצרכה לעזרה סיעודית, סעדה אותה כלתה במטתה בכל הכבוד הראוי.

מקורבו ותלמידו הגאון המקובל ראש מוסדות שובי נפשי רבי עזריאל מנצור שליט"א, היה בא מפעם לפעם אל הקדש פנימה על מנת להזמין את רבינו לאירועים מסויימים, בכדי שהמארי יכבד את האירוע בנוכחותו.